

Skovdyrkeren

Nr. 18

Marts 2013

NORD-ØSTJYLLAND

Ulven kommer

Ny bog om brænde

Redder Iran vores ask?

Fuglekasser – til skoven og haven

Mejse- og stærekasser kan nu erhverves til meget lave priser gennem skovdyrkerforeningen. Foto: Produktionsskolen

For år tilbage leverede vi over 1.000 fuglekasser til medlemmerne. Flere har nævnt, at "det må vi gerne gøre igen". Derfor har vi indledt et samarbejde med produktionskolen, som nu er klar til at levere både mejsekasser og stærekasser til meget lave priser.

Mange af de fugle, der yngler i huller, har svært ved at finde egnede steder at yngle. Det skyldes især, at mange skove drives meget intensivt. Gamle og syge træer fældes og fjernes – men netop disse træer har de naturlige huller og sprækker, som unge træer og buske mangler.

Fuglenes bolignød kan afhjælpes ved at opsætte redekasser. For mange af de hulrugende fugle er det nemlig antallet af egnede redesteder (huller), som begrænser antallet af fugle – og ikke mangel på føde. Derfor kan man nemt få flere fugle i sin skov, blot ved at opsætte redekasser.

Fuglene gør stor nytte i skoven ved at æde mange insekter og smådyr, der ellers betragtes som skadedyr i haven. Et mejsepar med et kuld unger, spiser hen ved 25.000 insekter på en sæson.

Fuglekasser i skoven giver samtidig et spændende indblik i småfuglenes liv. De fleste steder er det nemt at få mejser og stære til at yngle, og afhængig af skovens karakter, kan man også få glæde af arter som broget fluesnapper, rødstjert og natugle – De yngler alle gerne i kasser.

Mejsekasse: Lavet i 125*20 mm lærk med fladt tag og hul. Velegnet til alle de små spurvefugle.
Pris: 30 kr. excl. moms.

Stærekasse: Lavet i 175 mm lærk med kiptag.
Pris: 42 kr. excl. moms.

Kasserne kan bestilles på vores kontor senest den 15. marts 2013 (HUSK at give besked om, hvor du ønsker at afhente fuglekasserne) på tlf.: 86 44 73 17 eller på mail: sno@skovdyrkerne.dk. Fuglekasserne skal afhentes **torsdag den 25. april 2013 kl. 14-18** på et af følgende steder:

- Landevejen 25, Vindblæs, 8970 Havndal
- Øster Vandkrogvej 29, Sterup, 9740 Jerslev (Hans Chr. Graversgaard).

Store Plantedag den 25. april 2013

Som det fremgår af vedlagte plantekatalog, har foreningen i år valgt at følge op på successen med salg af specialplanter til endnu bedre priser end tidligere år.

Kig i kataloget, lad dig inspirere, send bestilling til Skovdyrkerne via vores hjemmeside: www.skovdyrkerne.dk/sno, på tlf.: 86 44 73 17 eller på mail: sno@skovdyrkerne.dk.

Bestilling skal ske senest d. 15. april 2013. Planterne skal afhentes torsdag d. 25. april 2013 kl. 14-18 på adressen: Landevejen 25, Vindblæs, 8970 Havndal.

Vi har desuden fundet en række interessante frugtbuske og frugttræer, som kan købes på dagen til rene foræringspriser.

Ulven kommer

Den seneste tids forekomst af ulve forskellige steder i Jylland får vores medlem, vildtbiolog Egon Bennetsen til at fundere over perspektiverne ved en egentlig ulvebestand i Danmark. Hvis der ligefrem skal udsættes ulve, foreslår han, at det kommer til at ske i Nordsjælland.

Den går efter sigende ikke på mennesker – men den kan tage din hund. Foto: Max Steinar

Af vildtbiolog Egon Bennetsen

De sidste måneders observationer af ulve i Jylland har vakt jubel blandt de videnskabelige institutters skrivebordsbiologer og tændt julelys i øjnene hos Naturstyrelsens personale.

Hvad enten der er tale om en legal indvandring eller en illegal udsætning, har ulven – ifølge deres tankegang – status af en slags genkommen Messias, der dokumenterer et højdepunkt i den nationale naturgenopretning.

I denne euforiske tilstand er rovvildtforsker Peter Sunde fra Institut for Bioscience fremkommet med den påstand, at der i Jylland er grundlag for en bestand på 100 ulve. Vurderingen bygger på, hvor store bestande af hjortevildt der er i landsdelen, og at hovedparten af bestandenes årlige tilvækst ender som ulvemad.

At Peter Sunde er en af tre vildtforskere, der har forfattet et notat til Naturstyrelsen med titlen: "Ulve i Danmark – hvad kan vi forvente?", er i sandhed ikke betryggende.

Svenske og norske erfaringer

Ser man på forholdene i Norge og Sverige, som tilsammen huser 300-400 ulve, heraf måske 50 i Norge, er der en række problemer forbundet med at huse denne bestand.

For ulvebestanden er det største problem indavl, idet bestanden er opstået ved indvandring af få dyr fra den finsk-karelske bestand. Der værnes om de få ulve, der med års mellemrum krydser grænsen til Finland. De søges indfanget og udsat i forskellige områder for at øge den genetiske variation. Dette er selvsagt særdeles bekosteligt.

Derudover opdrættes genetisk værdifulde individer i fangenskab, som derefter udsættes i fri natur. Man er altså nødt til i høj grad at manipulere bestanden for at sikre dens vitalitet.

På det politiske plan har svenskerne det problem, at mens regeringen mener, at bestanden med en målrettet jagt kan holdes genetisk sund på et acceptabelt niveau på 180 stk., så mener EU, at der skal være væsentligt flere ulve og har derfor nedlagt forbud mod ulvejagt i Sverige. I skrivende stund synes uenigheden at ende ved EU-domstolen.

Kan man leve med ulve i naturen?

Er der problemer for ulvene selv, er der så sandelig også problemer for den del af befolkningen, der skal dele tilværelsen med disse store rovdyr. Selv om ulve ikke er farlige for mennesker, skal man ikke underkende den frygt, mange mennesker vil føle ved tanken om på en skovtur at blive konfronteret med en ulv.

Fra 1998 til og med 2012 har ulve dræbt 258 hunde i Sverige og Norge. Problemet er så stort, at man mange steder i Mellemsverige ikke længere tør slippe hunde løs på jagt. Der er eksempler på, at ulve har forsøgt at tage hunde så tæt på jægere, at disse har skudt ulven i en slags nødværge for at redde hunden.

De danske biologer, der hilser en ulvebestand velkommen, peger på, at ulven overvejende vil leve af hjortevildt. At det er tilfældet i Mellemsverige, hvor andre muligheder ikke findes, betyder ikke, at det samme vil være tilfældet i landbrugslandet Danmark.

Hvordan vil det gå i Danmark?

Ulven er som alle rovdyr opportunist og vil sikre sig føden med mindst muligt besvær. Det vil – i ukendt omfang – gå ud over får, frilandsgribe og nysatte kalve, med mindre disse er ekstremt sikkert hegnede.

I Norge, der ikke er medlem af EU, er det besluttet, at man kun vil have tre ulveforyngelser (ulvefamilier), der alle skal ligge i de øde områder mellem Glommen og svenskegrænsen. Der regnes med udgifter – fortrinsvis

til erstatninger til landmænd – på ca. 10 mio. nkr. pr. foryngelse pr. år!

Selv om risikoen for at ulven tager et husdyr eller en hund er lille, er den reel, og frygten vil plage ejeren.

For skovejere med ulvebestand vil problemet ikke så meget være det hjortevildt, der bliver taget, som den skræmmeeffekt ulvene har. En garvet ulvekender fra Värmland har fortalt mig, at selv om ulvene tager ganske få elge på hans ejendom, kan alene kortvarigt ophold af ulve bevirke, at elgene forsvinder i øgevis.

Det har selvsagt betydning for jagtlejens størrelse, og i Sydsverige skønnes etablering af et ulvelevir at bevirke en samlet nedgang i jagtleje på 4 mill. skr. Med større vildttæthed og større jagtleje i Danmark vil dette beløb sikkert være langt højere.

Det er altså ikke problem- eller omkostningsfrit at forvalte en ulvebestand i Danmark.

Et forslag: Prøv i Nordsjælland først

For at det ikke kun skal være landbefolkningen i det yderste og mørkeste Jylland, der skal velsignes med dette nye faunaelement – i tillæg til kæmpevindmøller og manglende mobildækning – vil jeg foreslå, at der udsættes en genetisk værdifuld ulvefamilie i Nordsjælland, hvor skovene er ejet af staten, og hvor der i Grib Skov er en formidabel hjortevildtbestand, som ulvene vil kunne leve af.

Biologer og beslutningstagere kan så her på tætteste hold høste værdifulde erfaringer med hensyn til forvaltning af en fremtidig ulvebestand i det tætbefolkede Danmark.

Jættebarkbiller i sitkagraner

Der er observeret jættebarkbiller (*Dendroctonus micans*) på en del vestjyske lokaliteter i efteråret. De kan være ganske ubehagelige. Vi opfordrer til, at man indrapporterer forekomster.

Af *Katrine Bang Hauberg (kbh@skovdyrkerne.dk)*

Er der grund til bekymring?

Jættebarkbiller har med årtiers mellemrum forårsaget store angreb på især sitkagran i det vest- og nordjyske område. Tidligere opformeringer af jættebarkbiller har vist sig at hænge sammen med en forudgående kombination af hård vinterfrost og efterfølgende sommertørke.

Sommeren 2012 var imidlertid usædvanlig kold og våd, så efterårets fund af jættebarkbiller vækker bekymring.

Harpikstragte er tegn på angreb

Angreb af jættebarkbiller kan ikke forveksles med andre insektangreb, da aktiviteten resulterer i et kraftigt harpiksflåd. Harpikstragtene ses typisk ved foden af træet og på overjordiske træerødder.

Er harpikstragtene lige dele frisk harpiks og boresmuld, er det tegn på et igangværende angreb. Hvis barken derimod er tør og uden larver, er der tale om et gammelt angreb, og du kan lade træet stå til næste tynding.

Der findes ingen godkendte kemiske bekæmpelsesmidler, så jættebarkbiller kan kun bekæmpes ved sanitets-hugst, hvor de angrebne træer fjernes fra skoven. Stødene skal også gerne afbarkes, hvis muligt.

Forebyggende foranstaltninger

En af årsagerne til problemet er, at en del sitkagraner er sat på for tør og for let jord, og på helt flade arealer. Sitkagraner bør kun plantes, hvor der er et vist lerindhold i jorden, og gerne en god vandbevægelse, som ofte forekommer på kuperede arealer.

Den svækkelse, som træer på let jord udsættes for i tørkeår, har også andre negative konsekvenser, bl.a. forekomst af sitkalus. Lusene og jættebarkbiller kan i forning tage livet af hele bevoksninger.

Billen kan også angribe andre nåletræarter som rødgran og douglasgran, men dette ses langt sjældnere end angrebene på sitkagran. Generelt gælder, at træarternes proveniens er vigtig. Der bør plantes provenienser, som på en gang tåler stærk vinterkulde og sommertørke.

Indsend de biller du finder

Skov og Landskab, under Københavns Universitet, er i færd med at undersøge jættebarkbillens udbredelse. Formålet er at få et overblik over populationsdynamikken, hvorefter man kan lægge en strategi for bekæmpelse.

Du kan hjælpe forskerne til at blive klogere på jættebarkbillerne ved at indsende fundne eksemplarer – eller bare meddelelse om fund – til **seniorforsker Hans Peter Ravn, Rolighedsvej 23, 1958 Frederiksberg C**, med angivelse af findested og dato.

Jættebarkbiller (foto tv.) bliver 7-9 mm lang og yngler under barken på levende sitkagraner. Rovbiller, *Rhizophagus grandis* (foto th.) kan imidlertid holde jættebarkbiller i skak.

Foto: *Martin Viborg*

"At stable brænde er en hobby, der ligner et arbejde" citat af Frank Jæger og foto er hentet fra Lars Myttings bog "Brænde"

Brænde

Anmeldelse: Der er kommet en spændende og praktisk bog om brændefyring. Den er oprindelig norsk, men Søren Ryge Petersen og Peter Friis Møller har haft en finger med i spillet ved den danske udgave. I Norge har den på kort tid solgt 150.000 eksemplarer, hvilket er helt uhørt for en fagbog.

Af Per Hilbert (phi@skovdyrkerne.dk)

Det påstås, at brænde dækker 13% af landets energiforbrug til rumopvarmning. Om det er rigtigt, ved ingen. Det er nemlig ikke registreret. Energistyrelsen og skattevæsenet forsøger forgæves at finde ud af, hvor meget brænde, der bruges – nu, hvor de vil lægge afgift på.

Måske er de 13% overdrevet. Men når man kører rundt ad de små veje i det ganske land, får man indtryk af, at der er tale om ganske meget. Hvor det alt sammen kommer fra, er der heller ingen, der ved. En betydelig del er naturligvis fra skovene, men meget kommer også fra haver, alléer, hegn og remiser.

»Der er ikke så meget pjat med en brændestabel. Den mister ikke sin værdi på børsen. Den ruster ikke. Den begærer ikke skilsmisse. Den står bare der og gør én eneste ting – venter på vinteren«

Ud over at brænde er et billigt brændsel, er der for mange mennesker noget særligt ved brændefyring. Ilden har en grundlæggende fascination, som ikke har ændret sig meget i tusindvis af år her i de kolde, nordiske lande. Og bortset fra motorsaven og de nye mere effektive ovntyper, er metoder og redskaber stort set uændrede. Derfor kan vi også trække på mange og lange erfaringer.

Disse erfaringer er samlet sammen og nedskrevet af nordmanden Lars Mytting i den bog, der nu er oversat til dansk under titlen 'Brænde'. Man bliver lidt bekymret, når man finder ud af, at Lars Mytting hverken er skovmand eller ingeniør med speciale i forbrændingsprocesser, men skønlitterær forfatter. Det betyder til gengæld, at bogen er godt skrevet. Og at forfatteren har turdet forsøge at indkredse det, han kalder 'brændefyringens sjæl'.

Samtidig er bogen fuld af alle de praktiske oplysninger, man behøver. Om de enkelte træarter, om den rette årstid for fældning, om det bedste værktøj til kløvning, om stabling og tørring – og endelig naturligvis om ovne og om fyring.

Der er endog afsnit om brændefyringens effekt på klimaet og røgens indhold af skadelige sodpartikler, men dem kan man naturligvis springe over, hvis man ikke synes, at det er éns problem.

Sidst i bogen er der tabeller over træarternes brændværdier, tørringshastigheder, askeindhold, antal kilowattimer i et birketræ m.m. Der er endog en tabel over, hvor mange træer der skal fældes for at opnå en given varmemængde.

Peder har savet, Liv Kristin har flækket og stabled. Foto fra Lars Myttings bog "Brænde"

De praktiske kapitler er krydret med historier fra det virkelige liv, især portrætter af danskere eller nordmænd, for hvem brænde har været vigtigt gennem mange år. Her har Søren Ryge Petersen sat sit præg på bogen.

Og husk: Det er nu i sen vinteren, at du skal lave dit brænde! Mytting forklarer, at hvis brændet er flækket inden udgangen af marts, så har man i et normalår tørt brænde allerede til midsommer – undtagen, hvis der er tale om eg. (Undertegnede erfaring er dog, at de fleste træarter har godt af at stå et år over). Han forklarer også, hvordan du ved hjælp af din almindelige bageovn kan følge udtørringen og bestemme vandindholdet ganske nøjagtigt.

Vi kan absolut anbefale bogen. Den kan bestilles til en særlig rabatpris via mailadressen på det vedlagte postkort.

Tilmeld dig Skovdyrkernes nyhedsbrev på
www.skovdyrkerne.dk

Kan Iran redde de danske askeskove?

Spørgsmålet lyder langt ude i skoven, men bag det skjuler sig en interessant historie om istidernes indflydelse på de danske skoves tilpasningsevne, og om muligheden for at hente forbedret genetisk materiale i Iran. Og med en sidehistorie om, hvorfor ædelgran fra Syditaliens bjerge trives bedre i Danmark end ædelgran fra de nærmere skove i Tyskland eller Tjekkiet.

To iranske skovforskere ved gammel eg i blandet løvskov syd for Det Kaspiske Hav. Foto: Khosro Sagheb-Talebi

Af Per Hilbert (phi@skovdyrkerne.dk)

For nylig holdt en iransk skovbrugsforsker, Khosro Sagheb-Talebi, foredrag i København. Han var kommet for at fortælle om de 1,8 million hektar store, frodige løvskove, som findes i Elbruz bjergkæden i det nordlige Iran

langs Det Kaspiske Hav. Skove, som blandt andet består af eg, bøg, ask, lind, elm, el, tarmvridrøn, buxbom m.fl. Det vil sige skove, der stedvis har en sammensætning meget lig mange danske skove, blot mere artsrig.

Potentialet – og lidt teori

Hvorfor er det interessant? Det er det, fordi vi håber på at kunne hente plantemateriale i disse skove. Plantemateriale, som måske er modstandsdygtigt mod sygdomme som elmesyge og askens toptørre.

Men først lidt generelt om proveniensvalg. Når man henter arter eller provenienser uden for nærområdet, vil man altid forsøge at hente disse på lokaliteter, der ligner dem, man har på det kommende voksested. Det vil sige, at man leder efter nogenlunde samme nedbørsforhold, temperaturforhold og lysforhold (breddegrad). Erfaringen siger, at det giver de bedste resultater.

Ædelgranens historie

Der er dog interessante undtagelser, f. eks. hos den almindelige ædelgran. Både i videnskabelige afprøvninger og i praksis i skoven klarer provenienser fra den allersydligste, tørre spids af Italiens støvle (Calabrien) sig betydeligt bedre end provenienser fra områder, hvis vækstforhold ligner de danske – som Tjekkiet eller Tyskland.

Vi taler om 50-70% større tilvækst, og om en langt bedre sundhed. Efter 40 år var de calabriske ædelgraner i de danske proveniensforsøg i fuld vækst, mens stort set alle øvrige provenienser var ved at sygne hen. Hvad er forklaringen på denne forskel i sundhed og vækst?

Genetikerne mener, at den europæiske ædelgran (og andre af vores kendte skovtræarter, bl.a. vores løvtræer) under istiden fik deres genetiske bredde indskrænket, fordi de blev trængt tilbage til små isfrie lommer. Mens de træarter, der opholdt sig sydligere (altså bl.a. i Calabrien), og derfor ikke blev påvirket af isen, beholdt en bred genetisk variation. Denne bredde giver et større potentiale for tilpasning til forskellige vækstforhold.

Tilbage til Iran

Men tilbage til det nordlige Iran. Her har man aldrig kendt til istider. Det betyder, at man har meget gamle skove med en meget stor genetisk variation. De Kaspiske Skove har en alder på 2 millioner år, mens vores danske skove i bedste fald er op mod 12.000 år gamle.

Forskerne mener, at der er gode chancer for at hente provenienser af traditionelle løvtræer som bøg, ask, elm m.fl. i Iran. Provenienser, som måske har større tilvækst og bedre sundhed end de typer, vi traditionelt dyrker.

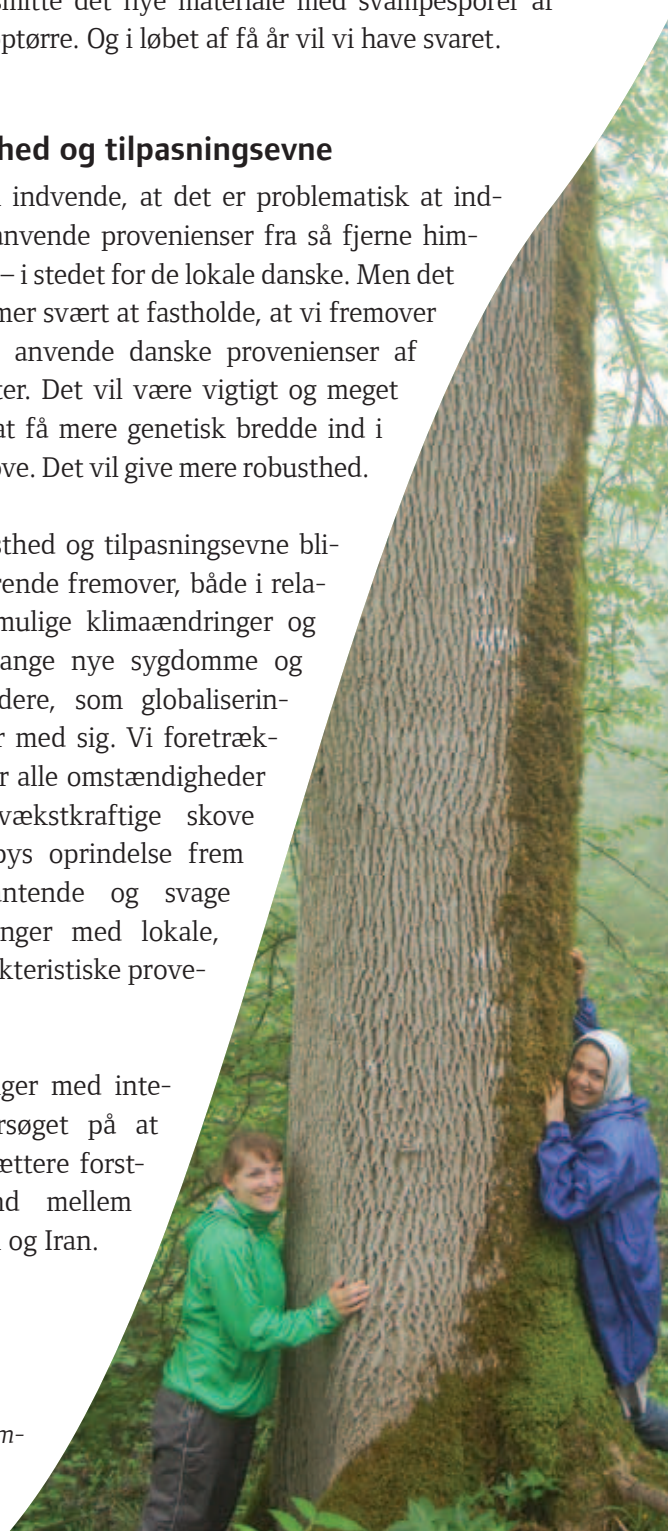
Helt aktuelt vil der være stor interesse for at undersøge, om der i Iran findes aske-provenienser, som er modstandsdygtige mod askens toptørre. Det kan faktisk undersøges ganske hurtigt, hvis vi kan få noget iransk aske-materiale til Danmark. Allerede i planteskolestadiet kan man forsøge at smitte det nye materiale med svampesporer af askens toptørre. Og i løbet af få år vil vi have svaret.

Robusthed og tilpasningsevne

Nogle vil indvende, at det er problematisk at indføre og anvende provenienser fra så fjerne himmelstrøg – i stedet for de lokale danske. Men det forekommer svært at fastholde, at vi fremover kun skal anvende danske provenienser af løvtræarter. Det vil være vigtigt og meget positivt at få mere genetisk bredde ind i vores skove. Det vil give mere robusthed.

Og robusthed og tilpasningsevne bliver afgørende fremover, både i relation til mulige klimaændringer og til de mange nye sygdomme og skadevoldere, som globaliseringen fører med sig. Vi foretrækker under alle omstændigheder sunde, vækstkraftige skove af udenbys oprindelse frem for skrantende og svage bevoksninger med lokale, egnskarakteristiske provenienser.

Så vi følger med interesse forsøget på at knytte tættere forslige bånd mellem Danmark og Iran.

GP fremmer salget af dine juletræer på det europæiske marked

Skovdyrkernes eksportselskab Green Product deltog i uge 4 på verdens førende messe inden for den grønne sektor – IPM-messen i Tyskland.

Af Brian Boeberg, eksportchef i Green Product A/S

Som de fleste medlemmer sikkert ved, så har Skovdyrkerne organiseret eksporten af juletræer og grønt i et fælles aktieselskab, Green Product. Det giver en styrke og et markedskendskab, som ingen af vores syv foreninger kunne have alene. I den netop overståede sæson solgte GP således juletræer og grønt for 139 millioner kr. til 150 grossister i 15 lande.

Formålet med virksomheden er at kunne give Skovdyrkernes medlemmer den bedste pris for deres træer.

Den førende messe for juletræer og grønt

For at cementere og yderligere udbygge sin markedsposition deltager GP i en række relevante messer på de største markeder. Den vigtigste af disse er IPM-messen. Den besøges af tæt på 60.000 professionelle aktører inden for branchen, herunder indkøbere fra detailkæder, juletræs-grossister og havecentre – altså lige præcis Green Products primære målgrupper.

Green Product ser derfor deltagelsen i IPM-messen som en vigtigt del af virksomhedens strategi, og forventer også at deltage i 2014. Fra GP deltog Brian Boeberg og fra Skovdyrkerne deltog skovfogederne Henning Post, Peter Schroll Petersen og Anders Tønsberg fra foreningerne i Østjylland, Fyn og Sjælland.

Skovdyrkernes eksportselskab Green Product deltager i IPM-messen i Essen, hvor de første ordrer til den kommende sæson allerede blev afgivet. Foto: Peter Schroll Petersen

De første ordrer til næste sæson er afgivet

En række af Green Products eksisterende kunder var forbi standen og benyttede lejligheden til at takke for en god sæson i 2012. Der blev udtrykt en generel tilfredshed med kvaliteten af både vores træer og pyntegrønt, og ikke mindst med den professionelle afvikling af sæsonen. De første ordrer til den kommende sæson blev allerede afgivet på messen.

Med mange hundrede gæster på standen og tæt på 100 interessante henvendelser har GP og vores skovfogeder allerede nu fået et godt afsæt for den kommende sæson.

Gl. Kidbæk og Stentoft

- Beliggenhed:** Skov- og landbrugsejendom ned til Vegen Å, 5 km syd for Holstebro. Kuperet terræn, let sandjord og godt med forårsnattefrost.
- Ejer:** Jørn Ulrich Bertelsen, områdechef i Tryg Forsikring.
- Ejendommens størrelse:** 90 ha fordelt på ca. en tredjedel juletræer, en tredjedel landbrug og den sidste tredjedel med plantage, eng og lidt egekrat.
- Driftsformål:** Det primære driftsformål er at udvikle ejendommens herlighedsværdier, samt have en produktion på arealerne, der er i harmoni med disse. Dette muliggøres af indtægterne fra en intensiv juletræsdrift på godt 30 ha, hvorfra der til efteråret forventes solgt omkring 15.000 juletræer, samt ca. 30 ton pyntegrønt til lokale kirker.
- Medlem:** Siden år 2000, hvor man købte ejendommen. I bestyrelsen for **Skovdyrkerne Vestjylland** siden 2007, næstformand siden 2009.
- Bruger Skovdyrkerne til:** Rådgivning og sparring omkring driften, herunder udarbejdelsen af naturplan. Bruger desuden foreningen til afsætning af juletræer, nobilis, tømmer og flis. Og endelig til alle entreprenøropgaver bortset fra arbejdet med juletræerne. Til dette arbejde er der ansat en fast mand på ejendommen.
- Er medlem fordi:** »Jeg kunne ikke sælge træerne bedre selv – og så er der sikkerhed for betalingen. Entreprenørarbejdet på ejendommen vil jeg godt have gjort ordentligt, og det er Skovdyrkerne en garanti for. Og hvis der endelig skulle være problemer, så er der nogen at gå tilbage til, så der bliver taget hånd om situationen«

Gl. Kidbæk og Stentoft. Medlem af Skovdyrkerne Vestjylland siden 2000.

Forrygende frøblandinger

Vidste du, at Skovdyrkernes engblanding også kan bruges i randzoner? Læs mere i det vedlagte frøblandingskatalog eller på www.skovdyrkerne.dk.

Alle frøblandinger kan købes på www.skovdyrkershop.dk

Bakteriekræft i hestekastanje

Elmen er næsten væk på grund af elmesygen. Asken er på vej væk på grund af askens top-tørre. Nu er vores hestekastanjer også sygdomsramte – får det ingen ende?

Af Jens Venø Kjellerup (jvk@skovdyrkerne.dk)

I Skovdyrkerforeningen Syd har man i de senere år konstateret, at hestekastanjerne i området mistrives, og at en sygdom tilsyneladende truer med at tage livet af dem.

De fleste har sikkert bemærket, at hestekastanjer i de seneste år har været plaget af minérmøl. Disse angreb har dog ikke dræbt, men svækket træerne, således at mange allétræer og enkeltræer i haver og parker har mistet vitalitet og modstandskraft.

Den "nye" sygdom kaldes "Horse Chestnut Bleeding Disease" eller "Bleeding Canker of Horse Chestnut". I Danmark kalder vi sygdommen for 'hestekastanjens bakteriekræft'. Den blev først iagttaget og beskrevet i Frankrig og Storbritannien, men er også observeret i Norge, Tyskland, Holland og Belgien.

I Danmark er sygdommen ikke officielt registreret, hvilket skyldes, at ingen har villet betale de nødvendige laboratorieundersøgelser. Sygdomsbilledet er som i de øvrige lande, og udenlandske eksperter har afsagt dommen.

Stor gren brækket af. Foto: Jens Venø Kjellerup

Stamme med slimflåd. Foto: Iben M. Thomsen

Symptomer på bakteriekræft

Det karakteristiske forløb er, at træerne først rammes af slimflåd, dvs. mørke, fugtige pletter i barken. Slimflåd er et symptom på, at træet kan være angrebet af bakteriekræft. Der kan dog også være tale om andre årsager.

Typisk vil træet langsomt blive dårligere, hvilket ses i toppen, hvor blade og kviste dør, og træet får et usundt udseende. Senere kan der komme frugtlegerer af vednedbrydende svampe fra stammen, især i grenkløfter og ved skader forårsaget af påkørsel eller lignende.

3-5 år efter angrebet vil store grene og dele af toppen typisk begynde at knække ned. På dette tidspunkt skal man begynde at være på vagt.

Svampene er ikke nødvendigvis et problem i sig selv, men de viser, at træet er svækket og at der kan være tale om indre råd. Hvorvidt træet skal fældes, afgøres af

en helhedsbedømmelse, hvor træets udseende og generelle sundhedstilstand indgår.

Skovdyrkerne anbefaler følgende:

Vær realistisk. Slimflådan greb er ikke ensbetydende med, at træet eller alléen skal fældes nu og her. Men når egentlige svampelegemer kan ses, og større grene knækker ned, kan fældning være tilrådelig.

Bemærk, at grundejeren er ansvarlig, hvis personer der færdes på veje og stier kommer til skade som følge af

nedfaldne grene. Visse steder står kastanjer helt op ad bygninger – her er også et behov for påpasselighed.

Hvis man fliser sygdomsramte træer, må flisen ikke bruges til dækflis under andre hestekastanjer. Hvor syge træer ikke er til fare for omgivelserne, kan man evt. lade dem stå til naturligt forfald – til glæde for insekter og svampe.

Er du i tvivl vedrørende dine træer, kan din lokale skovfoged hjælpe dig med at vurdere tilstanden.

Få din egen skovhjemmeside

Dansk Skovforening har sammen med et softwarefirma udviklet et tilbud til skovejere, som ønsker at få en hjemmeside til en relativ lav pris. Også Skovdyrkerforeningernes medlemmer har mulighed for at benytte sig af dette tilbud.

En professionel hjemmeside til små penge

En skovhjemmeside gør skovejeren i stand til at informere omverdenen om f.eks. salg af skovens produkter (brænde, træ, pyntegrønt, naturoplevelser m.m.) eller udlejning af beboelse og maskinel. Man kan fortælle om skovens historie, oplevelsesmuligheder og arrangementer – og det er også muligt at udsende nyhedsbreve.

Det er nemt selv at redigere hjemmesiden, også selv om man intet kender til programmering. Der medfølger en hjælpefunktion, der forklarer, hvordan systemet virker. Der kan også købes et klippekort til support.

Design, funktion og pris

En skovhjemmeside indeholder designs, som man frit kan vælge og skifte imellem. De forskellige designs fungerer som skabeloner for de enkelte sider og sikrer, at hjemmesiden fremstår professionelt. En skovhjemmeside

de kan købes fra 1.599 kr. som startomkostning og med et månedligt abonnementsgebyr på 199 kr.

Mere information

Du kan læse mere om muligheder og vilkår på www.skovforeningen.dk, søge på `skovhjemmeside` eller kontakte Alex Møllbach for yderligere oplysninger på tlf.: 33 78 52 05 eller på mail: am@skovforeningen.dk.

Flere medlemmer hos Skovdyrkerne

Den daglige ledelse og størstedelen af Skovdyrkerens bestyrelsesmedlemmer fik ny inspiration og nye målsætninger på stort seminar i Odense. Hovedfokus var hervedningen af nye medlemmer til foreningerne.

Af Svend J. Christensen (sjc@skovdyrkerne.dk)

Vi synes, at vi har det bedste koncept for skovpasning i Danmark. Vi synes, at vi står på ejernes side både i rådgivning og i forbindelse med arbejdsudførelse.

Men vi må erkende, at der stadig er skovejere og juletræsproducenter, der ikke har opdaget eller indset dette. Vi vil derfor sætte gang i et systematisk arbejde for at oplyse om vores virksomhed og vores tilbud i hele landet – og for at forbedre disse til gavn både for eksisterende og kommende medlemmer.

Det var konklusionen på det såkaldte 'halvårsmøde', som Skovdyrkerne afholdt for nylig i Odense.

Ejeren Kristian Madsen viser rundt på Danmarks største blomstergartneri, PKM, som inspirerende indledning til Skovdyrkerens Halvårsmøde 2013. Foto: Per Hilbert

Mødet indeholdt en rundvisning på Danmarks største blomstergartneri, PKM, hvor ejeren Kristian Madsen bidrog med dynamik og fokus på innovation. Han fortalte om, hvordan det ved hjælp af professionel ledelse, en langsigtet strategi, og stor vægt på produktudvikling og markedsføring var muligt at overleve i en benhård branche som gartneribranchen.

På det interne møde analyserede man de meget forskellige behov, som vores forskellige kundegrupper har. Skovvejernes målsætninger og deres ønsker til skovdriften spænder meget vidt.

Lige fra den glade naturelsker eller jæger, til den forretningsorienterede, professionelt indstillede skovejere, der har fokus på den økonomiske bundlinje. Med mellemformer som de kommunale skove og aktieplantagerne. Og med juletræsdyrkerne som en særlig variant.

Skovdyrkerne skal kunne betjene og matche alle disse grupper, og i rådgivningen møde hver og en af de forskellige ejere på dennes egen banehalvdel.

De forsamlede mere end 50 personer repræsenterede alle ejerkategorier, og der fremkom mange forslag til fremtidige tiltag. Der arbejdes videre med disse forslag på et seminar som Hovedbestyrelsen afholder i april måned sammen med skovriderne og direktørerne for Skovdyrkerens to aktieselskaber.

Skovdyrkerforeningen Nord-Østjylland i tæt samarbejde med Randers Kommune

Randers Kommune ønsker mere skov og har derfor vedtaget en ny skovstrategi som en del af kommuneplanen 2013. Skovdyrkerne og kommunen har således iværksat et tæt samarbejde og en kampagne for at underbygge og sætte skub i skovrejsningen i Kronjylland.

Det er skovfogederne Ivan Guldager og Søren Ladefoged der er Randers Kommunes faglige sparringspartnere.

Kampagnen omfatter breve til alle berørte ejere af landbrugsejendomme, annoncering, TV og radio.

Det er visionen at øge skovarealet i Randers Kommune med 3.000 ha frem til år 2030, svarende til 170 ha/år.

Du kan læse meget mere om projektet på vores hjemmeside www.skovdyrkerne.dk/sno.

Udvidet tilsyn af juletræer

Juletræer er penge værd. Vi nærmer os samlede salgsindtægter på op mod en halv million pr. hektar! Det er ikke småpenge, og det er i høj grad værd at sikre sig, at man ikke taber penge, fordi man ikke har været på mærkerne, når problemerne har været det.

Det årlige medlemsbesøg er ikke altid tilstrækkeligt, når der skal reageres eller forebygges problemer. I for mange tilfælde bliver foreningen først tilkaldt når skaden er sket. Forrige års vikler-, gråsnude-, og mideproblemer er eksempler på dette, hvor man med rettidige indgreb, kan holde skadernes omfang på et minimum.

Udvidet tilsyn

Derfor har Skovdyrkerforeningen Nord-Østjylland en ordning vi kalder "Udvidet tilsyn". Ordningen indebærer indtil tre årlige ekstra tilsyn, hvor kulturene tilses for:

- Skadedyr, både store og meget små
- Klimaskader, frost, vind, salt, tørke
- Ukrudt, arter og konsekvenser
- Træernes udvikling, form og kondition
- Mangelsymptomer, årsager og udbedring
- Kvalitetsoptimering, tilklipping, formknibning

Skovfogeden kan desuden udarbejde tilsynsrapport ved hvert besøg eller ringe med en direkte afrapportering. Alle foranstaltninger aftales individuelt.

Du kan nu investere i et "Udvidet tilsyn" af dine juletræer – et godt værktøj for juletræsdyrkeren, som ønsker at få mere ud af produktionen. Foto: Michael Rasmussen

Nemt og trygt

Tilsynet udføres af din egen skovfoged. Det er med til at sikre en rettidig bekæmpelse af skadevoldere, og det medvirker til at træerne – og dermed også økonomien i driften – udvikler sig optimalt. "Udvidet tilsyn" er ikke en forsikring mod skader og skadevoldere i kulturen. Men det er et godt værktøj for juletræsdyrkeren til at få mere ud af sin juletræsproduktion.

Hvad koster det?

Prisen er et grundbeløb på 1.000 kr. + 150 kr./ha pr. år. Du tilmelder dig ved at kontakte kontoret på mail sno@skovdyrkerne.dk eller tlf.: 86 44 73 17. Hvis du vil vide mere om ordningen, så ring til din skovfoged.

Husk vores gratis mobiltjeneste!

Tilmeld dig vores sms-tjeneste med varsler om bl.a. skadedyr.
Det eneste du skal gøre er, at informere kontoret om det mobilnummer du ønsker beskeden sendt til.

Kontoret kontaktes på mail: sno@skovdyrkerne.dk eller tlf.: 86 44 73 17

Skovdyrkerforeningen Nord-Østjylland

Skovrider Rasmus Grønberg Bak
mobil 40 86 73 17
rgb@skovdyrkerne.dk

Vendsyssel

Skovfoged Hans Chr. Graversgaard
mobil 20 40 07 26
hcg@skovdyrkerne.dk

Skovfoged Henrik Brix Christiansen
mobil 61 20 87 17
hbc@skovdyrkerne.dk

Vesthimmerland, Thy og Mors

Skovfoged Lars Skov Andreasen
mobil 40 28 72 95
and@skovdyrkerne.dk

Skovfoged Jens Hilligsøe
mobil 22 38 73 17
jhi@skovdyrkerne.dk

Østhimmerland

Skovfoged Ulrik Kragh Hansen
mobil 23 40 62 12
ukh@skovdyrkerne.dk

Djursland

Skovfoged Ole Ruhwald
mobil 40 25 73 17
oru@skovdyrkerne.dk

Hobro, Randers

Skovfoged Søren Ladefoged
mobil 20 99 23 17
sla@skovdyrkerne.dk

Skovfoged Ivan Guldager
mobil 24 41 26 72
igu@skovdyrkerne.dk

Juletræer

Skovfoged Michael Rasmussen
mobil 40 11 73 17
mir@skovdyrkerne.dk

Administration

Liselotte C. Lanng
lcl@skovdyrkerne.dk

Bente K. Nielsen
bkn@skovdyrkerne.dk

Kontor

Skovdyrkerforeningen Nord-Østjylland
Marsvej 3, Paderup, 8960 Randers SØ
tlf. 86 44 73 17 - fax 86 44 81 87
sno@skovdyrkerne.dk
www.skovdyrkerne.dk/sno